

TARİH VESİKALARI

MAARİF VEKÂLETİ TÜRK KÜLTÜR ESERLERİ BÜROSU
TARAFINDAN YAYIMLANIR.

YAZI İŞLERİNİ İDARE EDENLER

HİKMET İLAYDIN

ADNAN SADIK ERZİ

YENİ SERİ, I. CİLD

OCAK 1958

2 (17). SAYI

İÇİNDEKİLER

VESİKAL VE ARAŞTIRMALAR

- Prof. Dr. Âfet İNAN, *Türk Tarih Kurumu'nu kuruluş günlerinde Atatürk'ün el yazısı ile tashih edilmiş bazı tarih soruları ve dikte ettiği cevaplardan örnekler* 187
- Prof. Dr. Şinasi ALTUNDAĞ, *Rus Generali Muravgef'in hususî elçi olarak Çar'ın, Mısır mes'elesine bir son verilmesi hususundaki talebini Mehmed Ali'ye tebliğ etmek üzere İskenderiye'ye gönderilmesi* 194
- Rıfıkı Melûl MERİC, *Trakya kitabeleri, I. Hayrabolu kitabeleri* 210
- Dr. Şerafettin TURAN, *İbn-i Kemâl'in Kanûnî Süleyman'a bir mektubu* 221
- Akdes Nimet KURAT, *Leh fevkalâde elçisi von Goltz'un Türkiyedeki faaliyetine ait raporu (1712-1714)* 225
- Rıfıkı Melûl MERİC, *Osmanlı tabâbeti tarihine ait vesikalar: I. Cerrâhlar - Kehhâller* 266
- Dr. Salâhattin TANSEL, *Silâhşor'un Feth-nâme-i Diyâr-ı Arab adlı eseri* 294

BİBLİYOGRAFYA

- "Belleten,, de çıkan makalelerin bibliyografyası (Ahmed KUŞAT) 321

TRAKYA KİTABELERİ, I. HAYREBOLU KİTABELERİ [*]

RIFKI MELÛL MERİC

Meskenler, hemen hemen külliye itibariyle kerpiç duvarlı ve toprak sıvalı, tek katlıdır. Sokakların bir kısmı arnavut kaldırımına ise de kısmen azami tesviyesiz topraktır; istikametleri de gelişi güzeldir. Çarşıdaki dükkânlar, kâr-ı kadîmdir. İki katlı ve muntazam bina azdır.

Çarşı içindeki Eski hamam yıkılmış, enkazının bir kısmı ile su hazinesi bırakılmış, bazı aksamı üzerine de Belediye dairesi ile yapı değeri olmayan bir hamam inşa edilmiştir. Belediyenin önündeki park, sokak ve meydanlık, Alpullu yolu üzerindeki medrese, Sârban Ahmed Gülşeni tekkesi ile diğer tekke, türbe ve mezarlıkların yerlerindeki arsalarla göçmen evleri, pazar yerleri, askerî binalar ve yollar yapılmıştır. Şehir dâhilinde münderis cami, mescid, tekke ve türbe hazîreleriyle makberler kaldırılmış, taşları yok olmuştur; bunların arsalarının bazıları satılığa çıkarılmıştır.

Gazi Turhan Beyin oğlu — Tırhala Yenişehirinde mefün. — Güzelce Hasan Bey [1] tarafından Hicrî 905 tarihinde inşa ettirilmiş olan Ulu Cami ile 1098 tarihinde Mehmed Hasib Bey tarafından ikmal edilmiş olan Çarşı Camii'nin hazirelerindeki eski yeni bütün mermer mezar taşları ve sandukaları sökülmüştür. Bunların, bilhassa Ulu Camidekilerin pek çoğu zıya'ya uğramıştır. Kalanların bir kısmı sağlamısa da mütebaki kısmı parçalar halinde.

Bazı çeşmelerin yerleri değiştirilmiş, bazıları da iptâl edilmiştir.

I.

HÂLEN MEVCUT MİMARİ ESERLERİ

1. Hasan Bey Camii (Ulu Cami):

Balkan Harbinden evvel vuku bulan büyük zelzelede harabîye uğrayıp tamir edilmemiştir. Osmanlı mimarîsinin emsalsiz bir bediası olan bu eserin büyük kubbesinde gökyüzü görülecek kadar geniş ve müteaddit çatlaklar ve çöküntüler olduğu gibi, diğer dört kubbesinde, duvarlarında

[*] Bu yazı, 1945 yılında yapılan araştırma neticesinde hazırlanmıştır.

[1] Kitabede «Hasan Bey bin Abdullah» tir.

ve esasen bir kısmı münhedim bulunan minaresinde aynı neviden çatlaklar ve yıkıntılar vardır. Hayrabolunun ve civarının yegâne şâheseri olan bu âbidenin askıya alınmak suretiyle ihyası mümkün olsa gerektir. Küçük bir zelzele, bu camii yıkmaya kâfidir. İhyası için çok büyük masrafa ihtiyaç varsa da, bunun için tahsis edilecek para, yekûnu her ne olursa olsun, yerine masruf olacaktır.

Camiin rıvıkları ve sütunları yıkılmış olup enkazı kalmamıştır. Keza, iki büyük tâbhanesi bulunan bu kadim eserin geniş sundurmaları ve güzel, mazbut hariciyyeleri yok olmuştur.

Camiin etrafını çerçevesiyen binalar ve duvarlar da aynı vaziyettedir. Hazîresindeki mezarlar sökülmiş, hepsi parçalanmıştır. Bunlar arasında eski tarihleri taşıyan bir taş kalmamıştır. Halbuki bu hazîrede Hicrî (905) tarihine yakın taşların bulunması lâzımdır. Hazîrede hafriyat yapıldığı takdirde eski taşların zuhur etmesi mümkündür.

Camiin hâricen ve dâhilen sıvaları ve kubbe kursunları kalmamıştır.

Münhedim olmadan, bu şâheserin gayet dakik plânının ve rölövesinin yaptırılması ve dâhilden, haricden muhtelif teferruatını ve muhtelif cephelerden kütesini gösterir fotoğraflarının alınması gerekir.

Camiin, cümle kapısı üstündeki, girift süslü yazı ile mahkûk mermer kitabesi:

۱. — بنی هذا المسجد الجامع المبارك حسن بك بن عبدالله ابتداءً لوجه الله
۲. — تعالی وطلباً لرضاته وفاقوا مصدق [۱] الله تعالی انما یعمر مساجد الله
۳. — من امن بالله والیوم الاخر تاریخ ربیع الاول سنة خمس وتسعة مائة

Camiin dış avlusunun şark tarafındaki kapısının kible mukabilindeki köşesine isabet eden yerde halen mevcut çeşmenin kitabesi (Kitabe taşının cinsi mermer, yazısı sülüs):

۱. — الحاج شریف اغا خدیو علو الهمم کم اشرف او قدیمی خیره بولی خاندانی
۲. — ایلدی لطفکله بو چشمه دلجویه همت هممکه قلدی احیا مجددا تشنه داری
۳. — هزاران نقد موجودک تبدیل اتدی خیراته صناسین میدانه چقاردی زمزمی علیایی
۴. — کل ای تشنه لب صون آبی قومه دلدن نیازی اوغلی ممش اغا روحنه قلدی بو اهدایی
۵. — ختام وتاریخک بولدی دومرهون ایله خالد تمام اولدی بو سال ایجره تقدله آب و جاری

۱۲۵۸

2. Çarşı Camii (Hasib Bey Camii):

Kethüda-zâde Çorumî Mustafa Bey inşa ettirmeğe başlamışsa da ömrü vefa etmemiş, oğlu Ali Rıza Beyin oğlu Mehmed Hasib Bey tarafından nısfı kârgir olarak 1098 Hicrî yılında ikmal edilmiştir. Bir müddet harâbiye yüz tutup kapalı kalmış, 1315'te halkın yardımıyla tamir olunmuştur.

[۱] مائة kelimesinde hemze ve nokta yoktur.

Cami, hâlen, kârgir dört duvar olup sakfı ahşap çatıdır ve kiremitle örtülüdür. Minberi de ahşaptır. Mihrabı alelâdedir. Duvarlarında yazılar ve nakışlar vardır. Minaresi sağda olup sonradan bina edilmiştir. Mermer söğeli ve kavş kemerli cümle kapısı üzerindeki üstü gri ve yazısı zırnık ile boyalı taşa mahkûk kitabesi (Yazısı: Nesihle sülûs arası kötü bir yazı) :

۱. — کتخدازاده وزیر اعظم اول پسندیده رجال فحول مصطفی بیک کزیده دوران
هرایشی خوب هر سوزی مقبول طالب اولوب رضایی باری
۲. — مالن ایتدی بوجامه مبدول بیت جنت مدار رحمت قل فضل واطفکدن اولدرر مأمول

سنه ۱۰۹۸

هجریا دیدی بانی تاریخن ایله بو - یرمی الهی قبول

3. Paşa Camii (Çelebi Sultan Mehmed Camii):

Bu cami, evvelce kurşun puşideli olup bilâhare harap olmuş, 1921'de ihyaen tamir edilmiştir. İâne ile ihya edildiği, şark tarafındaki taş pervazlı ve kavş kemerli kapısının üstündeki kitabeden de anlaşılmalıdır. Cami, şimdi, sakfı çökmüş, dört büyük ve yüksek duvardan ibaret kalmış vaziyettedir. Minaresi sağdadır. Mesahası geniş bir camidir.

Camiin ilk kitabesinin cümle kapısı üstündeki yeri durmaktadır. Kitabenin bir buçuk iki sene evveline kadar yerinde durduğu civar halkının ifadesiyle anlaşılmalıdır.

48×65 santimetre ebadında olan ve talik celsiyle mahkûk bulunan taş kitabe:

۱. — حامه دین شریعت سایه شوکت زمین سکز یوز یکریمی ایکیده بدأ ایدوب شوکت اجلال ایله	۲. — بدء بانی چایی سلطان محمد خان خادم شرع مبین شعله ایقراض قندیل خیره بول ایجره متین
۳. — عیسوی حکمتدن اولمش ابتدا غازی اول زماندن اشبو یتمش برده کهنه یوب اولدی خراب	۴. — اول سبیدن یوق ایتمش مسجد مناره قالدی محزون یک مناره چار دیوار اوزره زمین اقده مین
۵. — فیض حقندن چون ابرشدی برجسارت بلده یه او سرو بیچون قلع اولوب فرش اولندی نوجدید قبل مسرت اجرین ایله جمله مین یا اله العالمین	۶. — صرف سیم زر قلدی مسرت بولدی اقدم همتین
۷. — انبساطه تام ایله تزین اولندی هر طرف مدحه لایق تعمیر اولدی قبل سزا ثروت اهلیک یا علم	۸. — شوق اظهار اولدی زیرا پور ضیا اهل بلده همتین هذه جنات عدن فادخلوها خالدین
۹. — ناسه تبشیر ایلم چاکری توفیق بو سبب اهلیک قبل معاف بجمله سین یا ارحم الراحمین	تاریخی سزا

Camiin şark canibine nakledilmiş olan çeşmenin tamir kitabesi (Yazısı tâ'liktir):

پاشا چشمه سی
حاجی مراد آغا کریمه سی شریفه خام
طرفندن تعمیر ایدلشدن ۱۳۴۱

4. Ömer Efendi Camii:

Hicrî 910 tarihinde Ömer Efendi namında bir zat tarafından yarı kârgir olarak inşa ettirilmiş olan bu cami, harap olması üzerine, ahalinin iânesiyle, 1288'de küçük bir minare ile ahşap olarak inşa edilmiştir.

II.

HÂLEN MÜNDERİS MİMARÎ ESERLERİ

Kasabada evvelce "Beyler Hanı Camii, İbrahim Çelebi Camii, İskender Paşa Camii, Gazi Süleyman Paşa Camii" ile 12 meşid olup son zamanlara kadar duran Kuyumcu Mescidi de bugün münderistir.

Hâsan Bey Camiinin kiblesi şarkındaki Çifte hamam son seneler içinde yıktırılıp bazı aksamına Belediye binası ile asrî beton hamam yaptırılmıştır. Halvetlerinden biri ile su hazinesi el'an durmaktadır.

Hayraboluda Nakşî, Kadirî, Uşşakî ve Gülşenî tekkeleri vardı. Bunlardan üçü son zamanlara kadar mevcuttu:

1. Sârbân Ahmed Dergâhı:

Kanunî Sultan Süleymanın 933'te inşasına ferman ettiği dergâh, zamanla harap olup 1304'te İkinci Sultan Abdülhamidin irade ve tahsisatiyle müceddeden bina edilmiştir. Ayrıca bir harem dairesi ilâve olunduğu gibi, türbe de yeniden inşa olunmuştur. Tekkenin bugün ancak yeri ve bir de kasabaya doğru aynı sokak üzerinde ahşap meşrutası vardır.

2. Şeyh Muhyî Tekkesi:

Münderis olmuşken 1314'te iâne ile semâhane, kahve ocağı, bir oda ve sofa olarak yeniden yapılmıştır. Şimdi yoktur. Gülşenî tekkesi idi.

3. Halkalı = Kayahatun Tekkesi:

1303'te iâne ile müceddeden semâhane, kahve ocağı halinde yaptırılmıştır. Rifaî tekkesi idi.

Hayrabolu'daki türbeler de yok olmuştur, Sârbân Ahmed türbesi mevcuttur. Tekkesinin şimal duvarının ardında iken münferiden kalmış-

tır. Medhal duvarı büyük, diğer beş dil'i teşkil eden kârgir duvarlar küçüktür. Türbede yalnız Sârbân Ahmedin ahşap, puşidesiz sandukası vardır.

Münderis türbeler şunlardır:

Balıkli Baba, Üveys Baba, İbrahim Çelebi, Musa Çelebi, Gül Baba, Ahmed Dede, Şeyh Hüseyin, Şeyh Şûhî, Yahya Çavuş, Şeyh Salim, Abdullah Efendi, Şeyh Abdurrahman, Şeyh Hüsameddin, Böcek Ana, Gazi Sinan oğlu Ahmed.

Bu türbelerden başka Hayrabolu'da yetişip tasavvuf ve edebiyat vâdilerinde birer mevki edinmiş olan birtakım zevatın da merkadleri vardı ki, bugün bunlardan bir iz bile yoktur. Ezcümle:

Kanunî Sultan Süleyman'la birlikte İrâkayn seferine iştirak etmiş olan Bayramî ve Melâmî ileri gelenlerinden Sârbân Ahmed'in Dergâhı postnişini Şeyh İbrahim-i Gülşen'inin Pîr Ali Sultan'da nihayet bulan neslinin merkadleri bunlar arasındadır. Sârbân Ahmedin meşhur Devesinin medfeni de kaldırılmıştır.

Sârbân Ahmed Dergâhı hazîresinde olup bugün yerleri belli olmıyan, tanınmış kimselerin bir kısmı şunlardır:

Sârbân Ahmedin oğlu Şeyh Mehmed, oğlu Şeyh İbrahim Elifî (Müretteb divan sahibidir), Şeyh Mehmed Mahvî (Oğludur, fakat Çarşı Camiinde medfun idi), Feyzullah oğlu Şeyh Mehmed Emin (Tahmisatı vardır), Şeyh Hacı Mehmed Emin.

Çarşı Camiinde medfun bulunanlar şunlardır:

Mehmed Hasib Bey (Camiin şarkındaki sofada sandukalı olması lâzım gelen ve el'an kaide taşı üzerine merkûz şâhideleri durmakta olan kabri mevcuttur).

Şeyh Mehmed Mahvî (Edirne'de Ekmekçiöğlü Ahmed Paşa Zaviyesi seyhi Sır Mehmed Abdîden müstahleftir; matbû divanı vardır).

Hacı Şerif Hüseyin Ağa (Mısırda Mehmed Ali Paşanın hususî yaverliğini yapmıştır, siyasete karışmış bir zattır. Ne sandukası, ne de şâhideleri mevcuttur).

Kırım Hanları evlâdından Âdil Giray, Safa Giray (Arslan Giray oğludur), Benli Giray (Bu da Arslan Giray oğludur).

Hızır Gazi Bey (Kırmli İslâm Ali Bey-zadedir).

Şeyh Mustafa Fazlı (Cami hazîresindeki türbesi yıktırılmıştır. Edirne'de Şeyh Sezaîden müstahleftir, Divanı vardır).

Münderis Yahya Çavuş Zaviyesinde medfun olanlar:

Yahya Çavuş; Uşşakî Dergâhının postnişini Şeyh Bedreddin Mahmud Efendi, Hüsameddin Mehmed Efendi, Selâmet Giray (Hayraboluda sarayı vardı. Şimdi yerini bir bilen dahi yoktur), hayrat sahibi Hacı Aziz Ağa.

Mustafa ve Musa çelebiler (Şimal yeri bilinen, Çarşıdaki sebîl'in bânileridirler. Mezarları, sebillerine muttasıl idi.)

Muhibbî (Üsküdarlı Himmet-zadedir. Münderis türbesinde medfundu. Divanı vardır).

Kutub Şeyh Abdülhakî-i Halvetî ve Kutub Şeyh Sarı Ahmed Dede (Kendi zaviyelerinde medfundular).

Şeyh Hüseyin Feyzullah (Tahmisat sahibi Şeyh Mehmed Emin'in babasıdır; Küçük Kadın Zaviyesinde medfundu. Hattâttır, divançesi vardır).

Muslihüddin ("Mefhari'l-küttâb" unvanıyla anılırdı. Ebüssuûd'un tilmizidir. Nesih ve ta'lik hatlarında üstaddır. Halkalı Tekkede medfundu.)

III.

HAZİRELER VE MEVCUT MEZAR TAŞLARI

Hazirelerin, mezarlıkların ve mezar taşlarının bugünkü halleri, yukarıda arz ettiğim gibidir. Yalnız Paşa Camiinin doğusunda, etrafı yollarla mahdut ve duvarla çevrili yüksekçe hazire, harap olmaktan oldukça kurtulmuş vaziyettedir. Mevcut eski şahidelerin büyük bir kısmı toprağa batıktır.

Bugün mevcut bulunan sağlam veya kırık mezar taşları arasında tarih ve Türk tezyinî sanatları bakımından fevkalâde kıymetli olanlar vardır. Bu taşların, tarih ve sanatın aslî vesikaları olmak hasebiyle, Hayrabolu için bir iftihar vesilesi olmak üzere, iyi korunması lâzımdır. Bu taş vesikalarla, kasabada, küçük ve değerli bir müze yapmak mümkündür. Hayraboluya gelenlere, bilhassa, Güzelce Hasan Bey Camii ile bu taşlar gösterilebilir. Bunları ya Çarşı Camiinin duvarlı geniş haziresinde, ya Paşa Camiinin müstakil haziresinde veya kasabanın Alpullu yolu medhalinde yeniden tesis edilecek bir yerde teşhir etmelidir.

Banka Caddesinin müntehasında bir sed üzerindeki munkariz bir hazirede kenarda durmakta olan ve başucu cidarına "İsmail bin İbrahim Bey" in büyük örflü müdevver şahidesi dayalı bulunan şaheser sanduka bile bir müze değerindedir.

Çarşı, Paşa ve Hasan Bey camileri hazirelerinde hafriyat yapıldığı takdirde toprak altından birçok kıymetli taşların elde edileceği anlaşılmaktadır. Ancak hafriyatın, usulüne uygun olarak yapılması lâzımdır; yoksa taşların kırılmaları yahud zedelenmeleri mümkündür. Hafriyatın

munkariz hazîre ve kabristanlara da teşmili suretiyle toprak altında kalmış olmaları muhtemel bulunan taş vesîkaları da elde etmek mümkündür; bu da ayrı bir kazanç olur.

Aşağıda bazı şayan-ı dikkat mezar taşları kitabelerini neşr ediyoruz: hâmil şâhide (Ta'lik):

Çarşı Camii haziresinde:

Cami bânisinin mezar taşı, mevlevi sikkeli, düz mermer olup kaide taşı üzerindedir. 156×33 eb'adındadır. Yazısı, iyi ta'liktir.

هو الحى الباقى
آل نبى مسند ذات نسب
ایلدی عقبايه كزر اول اديب
رحلتينك تاريخيدر شهسز
مات من العشق محمد حسيب
سنه ۱۱۹۹

Kırık bir mezar taşı parçası. Yazısı sülüstür:

سفر غازى بك روحچون
الفاتحه
۱۲۰۷

Müdevver mermer mezar taşı. 101×20 k. Yazısı âdi ta'liktir.

چون چلندی کوس رحلت نا کهان
خانقاه دهردن قلدی سفر
باغ کلشنده ترنم ریز اولوب
نای هو سرنندن تمدی کزر
سر مولانايله همدم اوله
عندليب کاشنى وش هر سحر
کلدی باجوهر کلما تاريخى
کتدی نيزن کاشنى درویش عمر
سنه ۱۱۹۹

Banka Caddesi müntehasında münderis hazîrede:

Üstten dolama kalın burma destarlı örfü hâmil müdevver mermer şâhide:

مرحوم على بن اسکندر بك سنه ۹۹۳

Paşa Camii şarkındaki müstakil hazîrede:

Serpuşu düz dikişli kalafat üstüne kâtibî şişkin çatal destarlı, üstü açık, cidarları nakışlı sandukalı şâhide (Sülüs):

هو الباقي
 قهرمان آل جنکيز داور عالم بها
 حضرت ارسلان کرای خان زاده دهمت ما
 ذات پاکی اولشیدی قلنای شاه قریم
 هر امورنده موفق ایش باری خدا
 بجه دمدر فی سبیل الله عزایه سعی ایدوب
 سیف خورزین سایه آصدی اول صاحب غزا
 هیئت دنیایی فکر ایتدی فادر عاقبت
 بلدیکم چتده باقیدر صفای دلکشا
 فوتنه هاتف دعا لاله دیدی تاریخی
 قیلدی سلطانہ مبارک جنتی .مولا عطا

انفاجه سنه ۱۲۰۳

ذ غره

Düz dikişli kalafat üstüne tüylü ve taraklı düz şişkin destarlı serpuşu hâmil şâhide (Ta'lik):

هو الخلاق اباقي
 سلاطين آل جنکيزه دن
 سابقا قریم خانى ارسلانکر آى
 خان زاده مبارک کرای
 قلنای سلطانک کوچک
 اوغلو مرحوم ومفقورله
 جنت مکان فردوس آشیان
 عنایت کرای سلطان
 روحیچون رضاء الله تعالى
 انفاجه

سنه ۱۲۱۸

On köşeli, mihrablı rozetli şâhide (Reyhânî):

فاجه
 محمد بن یحیا چاوش
 سنه ۱۰۶۵

Fevkalâde bir sandukanın başucu cidârına dayalı aynı şekilde şâhide:

المرحوم اسماعيل بن ابراهيم بك الوقع

Kakmalı düz kalafat üstüne düz destarlı serpuşu hâmil şâhideli üstü açık rokoko sanduka (Ta'lik):

الفاتحه

سلاطين جنكيزدن عزتكراي سلطان
خوب حصال محترم ذاتمكرم ناكوان
عمر نه وقت ختام ابرنجيه با امر خدا
ترك ايدوب فاني جهانى ايلدى عزم جنان
بلديكم فاني جهانده كسه به يوقدر ثبات
روحنه خير دعا ايليلم شمدي همان
قبرنى مستغرق رحمت ايدو رب رحيم
روحنه فردوس جنات نيم اوله مكان
سنه ۱۲۴۱

Rifaî tâchî düz şâhide (Sülüüs):

يا دوست

ممانى ظاهر اولدى بقا ملكينه كوچدى
سر مناده رسول الله جالك كوردى
الله ايكي الين طوطوب مبارك اووجين اوپدى
شيخ محمود نه آغلارسيين اغلامه بنمسين ديدى
سنه ۱۲۰۶

Kadirî tachî düz şâhide (Sülüüs):

فاتحه

امراولندى چونكه حقدن برقولونه كوچكه
كلدى ادريس دحي سمدى حله دو بجمكه
يا الهى قيل ميسر زات پاكين كورمه
قدره اردى اى يوزى حقا شمدي اوچنه
شيخ محمد روحنه هاتف ديدى تازينجى
اجديلىر اكا جنانده اب كوثر اچكه
سنه ۱۱۸۱

شوال

في ۲۰

Burma dardağan serpuşlu şâhide (Ta'lik) :

هو الباقى

اهل تجرد اولر مسحو ديدۀ چرخ
 بو تهبازن جوان كر اولسه نه دكو.كار
 بادى بقاى بوتدر انك يچون جهاندى
 كندى سراج زاده ساكر على تلمدار
 يارب كرم سنكلدر رحمان هم رحمةك
 بو... اوزرنده عبوسى ايله د
 اوچلر چوب ديدلر نازيخنى شر رسمه
 ماوده ايدو مسكن شاكر على غلدر

سنة ۱۲۲۹

في م ۱۰

NETİCE

Vaktiyle, Rumeli'nin ilim, irfan ve tasavvuf hareketlerinin bir merkezi olan Hayrabolu, bugün küçük bir kasabadır. Köylerinin miktarı diğer kazalardan sayıca fazla olan ve verimli bir toprağa malik olduğu söylenen Hayrabolu, biraz himmetle pek az zamanda kalkınabilir. Ancak, aylara ve senelere göre tanzim edilmiş bir programın, bozulmadan, tatbiki de şarttır.

Hayrabolu'nun millî damgası olan Güzelce Hasan Bey Camiinin, her ne pahasına olursa olsun, kurtarılması temin olunmalıdır. Kasaba imar plânının Türk şehircilik plânlarına ve inşa edilecek müesseselerle evlerin iklim, muhit ve millî bünye nazarı itibare alınmak suretiyle, Türk üslûbu rahat ev sistemlerine göre tanzim ve inşası temin edilmelidir.

Vaktiyle Hayraboluda Yıldırım Beyazidin oğlu Emîr Süleyman Çelebinin "ekâbir-i ümerasından" Timurtaş Beyin, Gazi Turhan Bey oğlu Hacı Ömer Beyin, Şerbetdar Hamza Beyin, İskender Paşanın, Cezayirli Kasım Paşanın, Rüstem Paşanın, Timurtaş Bey neslinden Kaya Hatunun, Yavuz Sultan Selimin, İkinci Sultan Bayezidin, Evliya Kasım Paşanın, Gazi Turhan Bey oğlu Güzelce Hasan Beyin, Fatih Sultan Mehmedin, Ahi Çelebinin, İsfahansah Hanımın evkafı olduğu ve bunların son zamanlara kadar payıdar bulunduğu Edirne Vakıflar Müdürlüğündeki muhasebe sicillerinden anlaşılmaktadır.

Tarihi ve bedii kıymeti olan eserler, kanun mucibince, Maarif Vekâletine âid olduğundan, Güzelce Hasan Bey Camiinin ihyası, ancak o yol-

dan temin edilebilir. Bu cami ihya edildiği takdirde, tarihî ve tezyinî kıymetli mezar taşlarının ve sandukalarının bu camiin hazînesine nakli münasip olur, kanaatindeyim.

Kasab-zâde Hamamı bakiyyesinin de kurtarılması temenniye değer; bununla da kasaba, gösterilebilecek başka bir eser kazanmış olur.

Çarşı (Hasib Bey) Camii, Vakıflar İdaresince muhafaza edilmektedir. Gazi Hacı Ömer Bey Camii de, bânisinin hâtırasını yaşatmak üzere muhafaza olunmalıdır.

Temmuz 1945

Not:

Kitabelerin imlâsı aynen iktibas edilmiş ve çok sarıh yanlışlıklar bile düzeltilmemiştir. — Sonradan öğrendiğimize göre Güzelce Hasan Bey Camii'nin tamiri işi ele alınmıştır.